

Sjekkliste for egenrevisjon

1 GENERELLE KRAV TIL GARDEN

© Stiftelsen Norsk Mat
Versjon 2026.2

Spørsmål som krever dokumentasjon vises med symbolet

1.1 OVERSIKT OVER DOKUMENTASJON, ANALYSERESULTAT OG SERTIFISERINGAR

1.1.1 Har du oversikt over alle driftsmidla du har kjøpt, og alle produkta du har selt frå garden (eitt ledd fram og eitt ledd tilbake)?

For å oppfylle dette kravet må du:

- Kunna dokumentera kven du kjøpar frå (eitt ledd tilbake)
- Kunne dokumentera kven du sel til (eitt ledd fram)

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Ved kjøp av driftsmidler skal det:

Være mogleg å spora kvar du har kjøpt driftsmidlane du brukar på garden, slik som gjødsel, fôr og plantevernmiddel. Så langt det er praktisk mogleg, skal det òg kunna sporast kvar på garden driftsmidlane er brukte, til dømes at handelsgjødsel er brukt på ulike skifte, og at innkjøpt fôr er brukt til ulike dyr/dyrelag.

Ved sal av varer skal det:

Være mogleg å spora kven du sel produkta dine til. Ved direkte sal skal næringsmiddel eller fôr du sel, vera formålstenleg merka eller identifisert for at dei skal vera lettare å spora.

Bruk av rekneskapen som grunnlag for sporing:

Viss du bruker rekneskapen med bilag til å spora kjøp og sal, må rekneskapen vera lett tilgjengeleg.

Kvifor er det viktig å kunna spora det du kjøpar og sel?

Sporingsopplysningane skal særleg bidra til å

- sikra rask og målretta tilbaketrekking av fôr- og matvarer som ikkje er trygge
- gi grunnlag for målretta og nøyaktig informasjon til forbrukarane om maten
- sette tilsynsstyresmakta i stand til å vurdere og eventuelt handtera risikoar som produsentane ikkje kan handtera på eiga hand.
- For å kunna dokumentera at alle økonomiske transaksjonar skjer i tråd med god forretningsskikk.

Du må kunna visa til at alle forretningsmessige og kommersielle transaksjonar blir utførte på ein open, sporbar og nøyaktig måte.

- Det skal vera ei klar forplikting til nulltoleranse for bestikkingar, korrupsjon utpressing og underslag i verksemda di. Dette er viktig for dei som kjøper varene dine, og dessutan tilliten heile vegen fram til forbrukar. Rekneskapen hjelper deg med å visa dette.

Sporing av dyr

Krav til #sporing av dyr er omtalt i sjekklister for dei ulike dyreartene.

§ Krav

Matlovsforskriften	Lovkrav
Bokføringsloven	Lovkrav
Straffeloven	Lovkrav
Åpenhetsloven	Lovkrav

1.1.2

Har du ein plan for korleis du skal handtere og eventuelt kalle tilbake helseskadelege produkt, samt varsle Mattilsynet og varemottaker?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

For å oppfylle dette kravet må du:

- Ha ein plan for korleis du skal kalla tilbake helseskadelege produkt.
- Umiddelbart varsle Mattilsynet og varemottakarane dine dersom du har grunn til å mistenkja at du har selt helseskadelege produkt.
- Umiddelbart stansa omsetning av produktet/produkta dine.

Kvifor er dette viktig?

Rask varsling, tilbakekalling og stans i omsetning av helseskadelege produkt er viktig for å førebyggja og redusera omfanget av eventuelle skadevrikinger.

Døme:

- Antibiotika
- Mistanke om salmonella.

§ Krav

Matloven	Lovkrav
----------	---------

1.1.3

Arkiverer du analyseresultat, vedtak og tilbakemeldingar frå varemottakar og styresmakter?

For å oppfylle dette kravet må du

- Ta vare på, og enkelt kunne finna fram til, alle typar analysar, vedtak og tilbakemeldingar knytt til produksjonen og vareflyten din.
- Eksempelvis førprøver, vassprøver, vedtak om meldepliktige skadegjørere, etc.
- Kunne vise fram aktuell dokumentasjon til styresmakter og KSL-revisor ved førespurnad.

Dokumentasjon det er viktig å ta vare på er:

- vedtaksbrev og rapportar frå Mattilsynet
- resultat av analysar som gjeld mattryggleik eller kvalitet
- vedtak knytt til funn av meldepliktige skadegjørere
- analyseresultat frå laboratorium
- eventuelle obduksjonsrapportar frå veterinær
- sjukdomsregistreringar frå slakteriet

Kvifor er dette viktig?

Dette er viktig for å dokumentera kommunikasjon, kva registreringar som er gjorde, prøver som er tekne, og kva resultat du har fått.

Kontroll på dokumentasjon vil gjera det lettare for deg dersom styresmakter eller varemottakar kontaktar deg i samband med sporing av eksempelvis smittsam dyresjukdom eller kvalitetsfeil knytt til produksjonen din.

§ Krav

Forskrift om planter og tiltak mot planteskadegjørere	Lovkrav
Forskrift om plantehelse	Lovkrav
Forskrift om næringsmiddelhygiene	Lovkrav

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

1.1.4 Er utstyr som krev det, kontrollert og sertifisert i tråd med forskriftene?

For å oppfylle dette kravet må du:

- Sørgja for sakkunnig kontroll av arbeidsutstyr der dette er eit krav.

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Dette gjeld mellom anna (lista er ikkje uttømmende):

- silotalje (eller annan løftereiskap)
- truck
- masseforflytningsmaskin (minilaster o.l.) med større effekt enn 15 kW (20,4 hk)
- løfte- og stablevogner
- kran for løft av storsekk på såmaskin
- funksjonstest av åkersprøyte

Skinnegående føringsvogner blir ikkje rekna som trallebaner, så det blir kravd ikkje sakkunnig kontroll av desse, men dei skal følgjast opp med dokumentert periodisk kontroll.

Oversikt over sertifiseringsorgan for utstyr finn du på **sert555.no**.

§ Krav

Samarbeids Gruppen for Sertifiseringsorganer.	Informasjon
Forskrift om utførelse av arbeid	Lovkrav
Forskrift om utførelse av arbeid	Lovkrav
Kontroll utført av sertifisert virksomhet	Informasjon

1.2 GJØDSLINGSPLAN OG JORDPRØVER

1.2.1

Har du ein gyldig gjødslingsplan og skiftekart for i år basert på representative jordprøver?

For å oppfylle dette kravet må du:

- Ha representative jordprøver som grunnlag for gjødslingsplanen. Prøvane skal ikkje vere eldre enn 8 år.

Utfyllande informasjon:

Representative jordprøver skal takast med jamne mellomrom, normalt kvart 4.–8. år, slik at gjødslingsplanen byggjer på oppdaterte og fagleg korrekte data om næringsinnhaldet i jorda. Prøvane skal analyserast ved eit laboratorium som har bestått ringtest for jordanalyser, noko som sikrar at analysane held naudsynt kvalitet og nøyaktigheit.

Dersom du leiger jord, skal du kunne leggje fram representative jordprøver seinast det andre året i leigeforholdet, eller det andre året på rad ved eittårige leigekontraktar. Dette sikrar at også leigd areal inngår i gjødslingsplanen på eit fagleg forsvarleg grunnlag.

Representative prøver inneber at:

- Prøvane vert tekne på ein måte som gjev eit rett bilete av næringsforholda i jorda
- Det vert teke prøver frå alle relevante skifte
- Prøvetakinga vert gjennomført i samsvar med tilrådd metodikk (djupn, tidspunkt og tal delprøver)

Oppdaterte jordprøver er avgjerande for at gjødslingsplanen skal vere korrekt og tilpassa både kultur, avlingsnivå og miljøomsyn.

§ Krav

Forskrift om gjødselplanlegging	Lovkrav
---------------------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

1.2.2

Har du ein gyldig gjødslingsplan og skiftekart for inneverande år, basert på jordprøvene?

For å oppfylle dette kravet må du:

- Ha ein gyldig gjødslingsplan før kvar vekstsesong.

Informasjon:

Gjødsselforskrifta krev at alle gardar som tek imot produksjonstilskot, skal ha utarbeidd ein gjødslingsplan før kvar vekstsesong. Dette gjeld også Debio-godkjende gardar. Dersom drifta er enkel eller ekstensiv og gjødslingsbehovet varierer lite mellom år, kan kommunen godkjenne at planen gjeld i inntil fem år. Godkjenningbrevet skal oppbevarast og kunne visast til styresmakter og KSL-revisor.

Gjødslingsplanen skal omfatte alt jordbruksareal du disponerer. Han skal innehalde eit skiftekart/feltkart i målestokk som tydeleg viser skifteinndelinga, og skal setjast opp skiftevis basert på jordprøver. Kartet skal også vise meldepliktig ugras, og kan omfatte grøfter, miljøregistreringar og erosjonsrisiko.

§ Krav

Forskrift om gjødslingsplanlegging	Lovkrav
------------------------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

1.2.3

Noterer du gjødselmengdene som blir brukte?

For å oppfylla dette kravet må du

- Notere ned kva gjødsel og mengd du bruker på kvart enkelt skifte.
- Dette gjeld både mineral-, husdyr-, og anna organisk gjødsel.
- Dette gjeld både konvensjonell og økologisk drift.

Gjødsselforskrifta set krav til oversikt over bruk av gjødsel.

Kvifor er dette viktig?

Det er viktig å avpassa gjødselmengda etter næringstilstanden i jorda, veksten som skal dyrkast, og forventta avlingsnivå for veksten og dessutan sesongvariasjon. Dersom vekstforholda utviklar seg annleis enn det som er føreset i gjødslingsplanen, må du ta omsyn til dette når du gjødselar.

§ Krav

Forskrift om gjødselvarer	Lovkrav
Forskrift om gjødselsplanlegging	Lovkrav

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

1.3 LAGRING OG BRUK AV HUSDYRGJØDSEL

1.3.1 Er husdyrgjødsel berre spreidd på dyrka jord eller på innmarksbeite som kommunen har godkjent som spreieareal?

For å oppfylle dette kravet må du:

- Berre spreia husdyrgjødsel på godkjent spredeareal.
- Ha ein plan for handtering av gjødsel viss du ikkje sjølv har tilgjengeleg spredeareal.
- Ved spreing på leigd areal blir kravd skriftleg avtale på minimum 5 år.

Kravet er forankra i forskrift om gjødselvarer.

Informasjon:

Gardar med husdyr skal disponera over eit tilstrekkeleg areal for å spreia gjødsel – normalt minst fire dekar fulldyrket jord per gjødseldyreeining (GDE).

Du kan søkja kommunen om å få innmarksbeite godkjent som spredeareal. Utmarksareal kan ikkje godkjennast som spredeareal.

Avvik frå kravet til spredeareal

Gårder som ved hjelp av næringsbalanserekneskap kan dokumentera at dei har underskot av tilført næringsstoff på det jordbruksarealet dei disponerer, kan søkja kommunen om å få redusert kravet til spredeareal. I område med alvorleg forureining eller fare for alvorleg forureining kan kommunen stilla krav om større spredeareal.

Tilleggskrav

For leigd areal, ved avtale om å spreia gjødsel på gardar i nærleiken og ved sal av husdyrgjødsel må du normalt ha ein skriftleg avtale for minst fem år. Enkelte gardar disponerer ingen eller for små areal til å få spreidd husdyrgjødsel på. Slike gardar skal ha ein plan for handtering av gjødsel og ein avtale med mottakaren av gjødsel. Dette skal sikra at dei handterer gjødsel på ein forsvarleg måte.

I område som er definerte som sårbare område etter EUs nitratdirektiv i forskrift om organisk gjødsel, skal tilførselen av husdyrgjødsel ikkje overstiga 17 kg total nitrogen per dekar.

* Dette gjeld område med avrenning til Glommavassdraget, medrekna Lågen og Vormå, Haldenvassdraget og andre område med avrenning til Oslofjorden mellom svenskegrensa og Strømtangen fyr og dessutan til indre Oslofjord (innanfor Drøbaksterskelen).

§ Krav

Forskrift om gjødselvarer	Lovkrav
Veileder gjødsselforskriften (organisk opphav)	Lovkrav

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

1.3.2

Har du spreidd husdyrgjødsel på snø- og frostfri mark, og innanfor dei gjeldande tidsfristene og eventuelle fylkesvise fristar?

Kravet er forankra i forskrift om gjødselvarer og med utgangspunkt i at gjødsla blir spreidde i vekstsesong og helst om våren.

For å oppfylle dette kravet må du:

- Spreie husdyrgjødsel berre i tillaten periode og i tråd med dei fristane som gjeld for ditt fylke eller område.
- Unngå spreieing av husdyrgjødsel i perioden **2. november til 14. februar**.
- Ikkje spreie husdyrgjødsel på **snødekt eller frosen mark**.
- Sørgje for at spreieing skjer i vekstsesongen, helst om våren, og slik at næringa blir utnytta av plantevekst.

Tidsfristar for spreieing (hovudreglar):

- **Område som drenerer til kyststrekninga frå svenskegrensa til fylkesgrensa mot Agder:**
- **Tillaten periode: 1. mars–1. september**
- **Det skal same år haustast eller etablerast plantevekst etter siste spreieing.**
- **Ved etablering av haustkorn eller andre vekstar som gir plantevekst før innvintring, er spreieing tillaten fram til 15. september.**
- **Kommunane Stavanger, Sola, Randaberg, Sandnes, Gjesdal, Klepp og Hå (Rogaland):**
- **Tillaten periode: 1. mars–1. september**
- **Det skal same år haustast eller etablerast plantevekst etter siste spreieing.**
- **Troms og Finnmark:**
- **Tillaten periode: 1. mars–1. november**, i kombinasjon med nedmolding.
- Spreieing utan nedmolding på eng og anna grøde skal skje seinast **1. september**, og det skal same år haustast etter spreieing.
- **Resten av landet:**
- **Tillaten periode: 1. mars–15. september**
- **Det skal same år haustast eller etablerast plantevekst etter siste spreieing.**
- **Silopressaft kan spreiest fram til og med 15. september.**

Kravet er forankra i forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav, og har som formål å redusere avrenning og forureining, samt sikre god utnytting av næringsstoff i jordbruket.

§ Krav

Forskrift om lagring og bruk av gjødsel mv	Lovkrav
Overgangsregler ny gjødsselforskrift	Informasjon

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

1.3.3

Har du rutinar som sikrar at husdyrgjødsel som blir spreidd på open åker, blir molda ned innan 18 timar?

For å oppfylle dette kravet må du:

ha rutinar som sikrar at husdyrgjødsel som blir spreidd på open åker, blir molda ned straks og seinast innan 18 timar. Dersom du ikkje spreier husdyrgjødsel på open åker, er kravet ikkje relevant. Kravet er forankra i gjødselvereforskrifta.

Kvifor er dette viktig?

Rask nedmolding reduserer luktplager og spreiring av partiklar, særleg i område nær bustader, og hindrar tap av næringsstoff.

§ Krav

Forskrift om gjødselvarer	Lovkrav
---------------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

1.3.4

Er spreiring av husdyrgjødsel på innmarksbeite gjennomført i tråd med regelverket?

For å oppfylle kravet må du:

- ha kommunal godkjenning for innmarksbeitet
- spreie husdyrgjødsel berre innanfor tillaten periode
- spreie på frostfri jord
- berre spreie på innmarksbeite eller fulldyrka jord
- ikkje spreie gjødsel på utmark
- følgje gjeldande reglar for gjødseltype og eventuell nedmolding
- ta omsyn til naturverdiar der kommunen har sett vilkår eller gjeve avslag

Rettleiing / informasjon

- Spreiring av husdyrgjødsel på innmarksbeite krev godkjenning frå kommunen før tiltaket blir gjennomført.
- Husdyrgjødsel kan normalt spreiest i perioden 15. februar–1. september. Spreiring etter dette krev nedmolding og må skje innan fastsette fristar.
- Spreiring skal skje på frostfri jord og under tilhøve som reduserer risiko for avrenning.
- Utmark kan ikkje gjødselast, uavhengig av gjødseltype.
- Kommunen kan avslå søknader av omsyn til naturmangfald, til dømes på slåttemark eller naturbeitemark.
- Det gjeld ei mellombels overgangsregel for mineralgjødsel fram til 2028.

§ Krav

Rundskriv 2025/37	Informasjon
-------------------	-------------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

1.3.5

Har du rutinar som sikrar at gjødsellageret blir kontrollert minst éin gong i løpet av 12 månader?

For å oppfylle dette kravet må du:

ha rutinar som sikrar jamleg kontroll av gjødsellageret, slik at anlegget fungerer som det skal og er fritt for lekkasjar. Du må også oppfylle særskilde krav som gjeld for det gjødselanlegget du har.

Særskilde krav:

- Lager for flytande gjødsel skal ha tette konstruksjonar i golv, vegger og portar.
- Landkummar skal ha tak eller flytande dekke.
- Gjødselkummar skal ha tett botn.
- Gjødselgroper for sau m.m. skal ha tett botn, tette sider og tett port.
- Nye og større anlegg for svine- og fjørfehald skal nytte innreiingssystem som reduserer ammoniakkutslepp.
- Fast strøblanda gjødsel med flytande overskot (under 25 % tørrstoff) skal lagrast på tett botnplate, med tette kantar. Botnplata skal ha fall mot sluk og ei tett oppsamlingskum for sigevatn.

Kravet er forankra i forskrift om gjødselvarer og forskrift om gjødselvarer av organisk opphav.

§ Krav

Forskrift om gjødselvarer	Lovkrav
Forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav	Lovkrav

1.3.6 Har du nok lagringskapasitet til at du kan lagre gjødsla til det er lov å spreie henne (minimum 8 månaders lagringskapasitet)?

For å oppfylla dette kravet må du:

- Ha ein lagringskapasitet på minimum 8 månader.

Dette er forankra i gjødselvarerforskrifta.

Informasjon

Når du planlegg kapasiteten på gjødsellageret, må du ta omsyn til at husdyrgjødsel så langt det er mogleg skal spreiest i vekstsesongen – i perioden frå våronnstart til 1. september. Kommunen kan bestemma at det ikkje er tillate å spreia husdyrgjødsel med nedmolding eller nedfelling i heile eller deler av perioden frå 2. september til 1. november.

§ Krav

Forskrift om gjødselvarer	Lovkrav
---------------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

1.3.7

Har du rutinar som sikrar at husdyrgjødsel som blir lagra på bakken, alltid er skjerma mot overflatevatn og plassert slik at avrenning blir hindra?

For å oppfylle dette kravet må du:

ha rutinar som sikrar at gjødselhaugar blir skjerma mot overflatevatn, og at eventuelle kommunale krav om skjerming mot nedbør blir følgde. Kravet er forankra i gjødselvereforskrifta.

Informasjon:

Gjødsel med meir enn 25 prosent tørrstoff som blir omdanna i løpet av lagringsperioden, kan lagrast direkte på bakken.

§ Krav

Forskrift om gjødselvarer	Lovkrav
---------------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

1.3.8

Har du rutinar som sikrar at gjødsel frå luftegårder og utandørs talle blir samla opp jamleg, minst éin gong i året?

For å oppfylle dette kravet må du:

ha rutinar som sikrar at gjødsel frå luftegårder og utandørs talle blir fjerna jamleg, minst éin gong årleg. Du må sørgje for at oppsamla gjødsel anten blir spreidd eller lagra på ein tilfredsstillande måte, og at væskeoverskot blir samla opp og lagra dersom det kan medføre miljøskade. Kravet er forankra i gjødselvereforskrifta.

Informasjon:

Luftegårder og utandørs talle må vere innretta slik at gjødsel enkelt kan fjernast frå fôringsplassar, kvileplassar og eventuelle trafikkareal mellom desse.

§ Krav

Forskrift om gjødselvarer	Lovkrav
---------------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

1.4 BRUK AV AVLØPSSLAM, KOMPOST, BIOREST ELLER ANNA ORGANISK GJØDSEL

1.4.1

Har du rutine for å følgje gjeldande regelverk og bruksavgrensingane for avløpsslam, kompost, biorest og anna organisk gjødsel?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

For å oppfylle dette kravet må du:

ha rutinar som sikrar at bruksavgrensingane for organisk gjødsel blir følgde. Krava varierer etter type produkt.

Slam

- Følg bruksavgrensingane i varedeklarasjonen.
- Sprei i samsvar med spreierestriksjonar og mold ned seinast innan 18 timar.
- Før protokoll (mengde, dato, spreieområde, dato for hausting/slepp av dyr) og oppbevar denne i minst 4 år.

Avgrensingar:

- Ikkje bruk slam på areal med grønsaker, poteter, bær eller frukt. Desse kulturane kan først dyrkast/haustast tre år etter spreieing.
- Slam skal ikkje spreieast på eng, i gartneri, på snødekt eller frose mark, og ikkje i perioden 2. november–14. februar.

Kjøttbeinmjøl og andre bearbeidde animalske protein

- Oppbevarast slik at dyr ikkje får tilgang.
- Skal ikkje spreieast på eng.
- Før protokoll (mengde, dato, spreieområde, dato for hausting/slepp av dyr) og oppbevar i minst 2 år.

21-dagarsregelen

Areal der det blir nytta organisk gjødsel eller jordforbetningsmiddel med animalske biprodukt, kan ikkje brukast til beite eller haustast til fôr før det har gått minst 21 dagar etter spreieing.

Unntak: Husdyrgjødsel er ikkje omfatta av regelen.

Generelle krav for organisk gjødsel

- Mengd og bruksområde er regulerte for å redusere smitterisiko.
- Produkt som inneheld organisk avfall (til dømes næringsmiddelavfall, planterestar, slakteriavfall, fiskeavfall) skal vere registrerte hos Mattilsynet.
- Følg varedeklarasjon eller følgjedokument for korrekt bruk, lagring og handtering.

§ Krav

Forskrift om gjødselvarer	Lovkrav
---------------------------	---------

1.4.2

Har du rutinar som sikrar at kommunen blir varsla før avløpsslam blir brukt på garden?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

For å oppfylle dette kravet må du:

ha rutinar som sikrar at kommunen blir varsla seinast to veker før avløpsslam blir brukt på garden. Kravet er forankra i gjødselvarerforskrifta.

Informasjon:

Meldinga skal innehalde ei vurdering av forhold som kan påverke agronomi, miljø, tryggleik, helse og hygiene ved bruk av slam.

§ Krav

Forskrift om gjødselvarer	Lovkrav
---------------------------	---------

1.5 LAGRING OG BRUK AV PLANTEVERNMIIDDEL

1.5.1 Kan du dokumentere at plantevernmidler berre er brukt av personell med gyldig autorisasjon?

For å oppfylle dette kravet må du:

- Sørgja for at plantevernmidler berre kan brukast av personar som har autorisasjon. Å bruka plantevernmidler omfattar i denne samanhengen både å blanda slike midlar og å spreia eller påføra dei.

Dette er forankra i forskrift om plantevernmidler.

Informasjon

Autorisasjonen er gyldig i ti år frå ein tek prøve. Dersom det er andre enn du sjølv som har utført sprøytinga, skal du føra namnet til personen inn i plantevernjournalen, saman med ein kopi av hans eller autorisasjonsbeviset hennar.

Autorisasjonskravet gjeld ikkje for preparat som er godkjende for bruk i hobbyhagar og på stueplantar.

§ Krav

Forskrift om plantevernmidler	Lovkrav
-------------------------------	---------

1.5.2

Kan du dokumentere at plantevernmidla er brukte i samsvar med godkjend etikett, og har du rutinar som sikrar korrekt bruk framover?

For å oppfylle dette kravet må du:

- kunne dokumentere at plantevernmidla er brukte i samsvar med godkjend etikett, og ha rutinar som sikrar korrekt bruk framover.
- Du skal følgje bruksretteleinga på etiketten og kontrollere at etiketten er godkjend. Plantevernmidler skal ikkje nyttast utanfor godkjent bruksområde eller i høgare dosering/konsentrasjon enn det som er tillate.
- Du må også vere kjend med reglane som gjeld for plantevernmidler som ikkje lenger er godkjende. Kravet er forankra i forskrift om plantevernmidler.

Informasjon:

Dersom eit plantevernmidler mistar godkjenninga si, kan det nyttast og oppbevarast i inntil 18 månader, med mindre Mattilsynet fastset noko anna. Avviklingsreglane for preparat som ikkje lenger er godkjende, og for preparat med gamle etikettar, skal følgjast. Oppdatert oversikt over godkjende

Følg avviklingsreglane for bruk av preparat som ikkje lenger er godkjende, og avviklingsreglane for preparat med gamle etikettar. Sjå Mattilsynets oversikt over godkjende produkt (lenkje under "Krav").

§ Krav

Forskrift om plantevernmidler	Lovkrav
Mattilsynet plantevernmidler- Godkjente produkter og virksomheter	Lovkrav

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

1.5.3

Kan du dokumentere at spreieutstyret blir tilpassa, reingjort og vedlikehalde slik at det ikkje er fare for forureining av vatn, og har du rutinar som sikrar dette framover?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

For å oppfylle dette kravet må du:

kunne dokumentere, og ha rutinar som sikrar, at spreieutstyret blir tilpassa, reingjort og vedlikehalde slik at det ikkje oppstår fare for forureining av vatn. Kravet er forankra i forskrift om plantevernmiddel.

Du skal:

- unngå å spreie plantevernmiddel nærare enn 3 meter frå overflatevatn og 50 meter frå drikkevassbasseng; avstanden kan reduserast ved bruk av avdriftsreducerande dyser
- fortynne restar i sprøytetanken (helst minst 5 gonger) og sprøyte desse ut på allereie behandla kultur
- sørge for at fylling og vasking av spreieutstyr, og reingjering av tomemballasje, skjer på stader der vaskevatnet ikkje forureinar jord eller vatn
- sikre at sprøyter selde etter 1. januar 2001 med tankstorleik over 600 liter er utstyrte med skylletank og skylledyse

§ Krav

Forskrift om plantevernmidler	Lovkrav
Bruk av plantevernmidler nær vann	Lovkrav
Tiltak som gir avdriftsreduksjon ved bruk av plantevernmidler	Lovkrav

1.5.4

Oppfyller du krava til integrert plantevern, vern av vassmiljø, og journalføring?

For å oppfylle dette kravet må du:

følgje dei åtte prinsippa for integrert plantevern, gjennomføre tiltak som reduserer risikoen for vassforureining, og føre plantevernjournal i tre delar:

1. journal for integrert plantevern,
2. journal for vassvern,
3. sprøytejournal.

Kravet er forankra i forskrift om plantevernmiddel.

Informasjon

Når du nyttar plantevernmiddel, skal du føre plantevernjournal som består av tre delar:

Del 1 – Journal for integrert plantevern:

Her beskriv du kva for prinsipp du har følgd. Dersom du har brukt kjemiske middel, skal du oppgi kva alternativ du vurderte først og grunngje valet.

Del 2 – Journal for vassvern:

Her beskriv du tiltak for å redusere risikoen for vassforureining, til dømes buffersoner, val av dyser eller vaskeplassar.

Del 3 – Sprøytejournal:

Her skal du registrere:

- kva skifte og kulturar som er sprøyta
- kva skadegjørarar som ligg til grunn for tiltaket
- kva preparat og dosar som er nytta
- kven som har utført sprøytinga
- dato for sprøyting

Sprøytejournalen skal oppbevarast i minst 3 år.

Ansvar:

Du er ansvarleg for at plantevernjournal blir ført, også når andre utfører sprøytinga. Journalen skal vise kva område midla er nytta på.

Omfang:

Journalplikt gjeld også ved bruk av beisemiddel til setjepotet, nytte dyr, mikroorganismar, planteekstrakt og plantevernmiddel (inkludert godkjende basisstoff) som blir nytta i økologisk landbruk.

Støtteverktøy:

NLR og NIBIO har utvikla kulturspesifikke rettleingar som viser korleis dei åtte prinsippa for integrert plantevern kan nyttast i ulike kulturar. Malar for plantevernjournal og rettleingar er tilgjengelege via «Krav»-lenkja.

§ Krav

Mal for plantevernjournal NLR	Informasjon
Forskrift om plantevernmidler	Lovkrav
Veileder om avdriftsreduksjon	Lovkrav
Kulturspesifikke veiledere NIBIO	Informasjon

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

1.5.5

Oppbevarer du plantevernmidla avlåst, tydeleg merkte og i tråd med tilleggskrava på etiketten, og har du rutinar som sikrar korrekt oppbevaring?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

For å oppfylle dette kravet må du:

oppbevare plantevernmidla på ein måte som tilfredsstillar krava i forskrift om plantevernmidler, og ha rutinar som sikrar korrekt oppbevaring.

Slik oppbevarer du plantevernmidla riktig:

- følg oppbevaringskrava som står på etiketten (til dømes «lagrast frostfritt»)
 - oppbevar midla i eit tett og avlåst skap eller rom, tydeleg merkt med giftmerke og ordet «GIFT»
 - hald skapet/rommet reint og sørg for god ventilasjon der preparata krev det
 - oppbevar berre plantevernmidler og eventuelt andre kjemikaliar (inkludert flytande gjødselblandingar) i dette rommet/skapet
- • oppbevar opna pakningar i ein lukka og tett behaldar

§ Krav

Forskrift om plantevernmidler	Lovkrav
Veileder til regelverk om plantevernmidler	Informasjon

1.5.6

Set du opp åtvaringsplakatar i samsvar med malen frå Mattilsynet når areal som er opne for allmenn ferdsel blir behandla med plantevernmidler, og har du rutinar som sikrar at dette alltid blir gjort?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

For å oppfylle dette kravet må du:

informere allmenta når plantevernmidler blir nytta på areal som er opne for allmenn ferdsel. Dette inneber å setje opp åtvaringsplakatar og å informere aktørar med særskilde interesser. Kravet er forankra i forskrift om plantevernmidler.

Plakatar:

- merk arealet med plakatar i samsvar med malen frå Mattilsynet
- merk også vegar og stiar som fører inn i området
- plakatanne skal stå i minst 7 dagar og fjernast seinast 3 veker etter sprøyting, med mindre etiketten gir annan frist

Aktørar med særskild interesse:

Birøktarar, reineigarar, beiteberettiga og andre som kan bli råka, skal varslast i god tid før sprøyting.

Mal for plakatar finst på nettsidene til Mattilsynet.

§ Krav

Forskrift om plantevernmidler	Lovkrav
Mattilsynet Advarselsplakat plantevern	Lovkrav

1.5.7

Er spredeutstyret funksjonstestet i samsvar med krav?

For å oppfylle dette kravet må du:

- Åkersprøyte, tåkesprøyte, jordbærbommar og spredeutstyr med total bomlengde på over tre meter skal testast kvart 3. år
- Spredeutstyr i veksthus skal testa kvart 5. år.
- Ryggbåret og håndtholdt spredeutstyr er friteke frå krav til vanleg funksjonstest, men skal egentestes.
- Spredeutstyr med krav til funksjonstest skal ha påsatt gyldig registreringsmerke, dette gjeld òg fabrikknytt utstyr.

Ihht forskrift om plantevernmidler.

Informasjon

Alle som eig eller bruker spredeutstyr for plantevernmidler, er ansvarlege for at utstyret er funksjonstestet og har registreringsmerke.

Spredeutstyret du bruker på garden, må oppfylle visse tekniske krav, og alle delar og komponentar skal vera fri for lekkasjar. Dette skal du som produsent kontrollere i forkant av kvar sesong. Dette skal i tillegg kontrollerast i ein ekstern funksjonstest. Funksjonstest av åkersprøyte skal gjerast kvart 3. år.

Les meir om funksjonstesting av spredeutstyr på Mattilsynets nettside (lenkje i "Krav").

§ Krav

Forskrift om plantevernmidler	Lovkrav
Veileder til funksjonstesting av spredeutstyr	Lovkrav

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

1.5.8

Overheld du behandlingsfristene for plantevernmidler, og har du rutinar som sikrar at haustedato blir dokumentert der dette er påkravd?

For å oppfylle dette kravet må du:

kjenne til behandlingsfristene for alle kjemiske plantevernmidler du nyttar, og sikre at desse fristene blir haldne i praksis. Du skal dokumentere tidspunkt for hausting slik at det kan visast at behandlingsfristene er følgde. På beiteareal gjeld behandlingsfristen frå tidspunktet for behandling til dyra blir sleppte på beite. Kravet er forankra i plantevernforskrifta.

Informasjon

Behandlingsfristen er den minste tida som må gå mellom siste gong eit plantevernmidler blir nytta og tidspunktet for hausting. Føremålet er å sikre at restar av plantevernmidla blir brotne ned til eit trygt nivå før produktet blir hausta eller før dyr får tilgang til arealet. Behandlingsfristen varierer mellom preparat, og du finn alltid gjeldande frist på etiketten for det enkelte produktet.

§ Krav

Plantevernforskriften	Lovkrav
-----------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

1.6 MELDEPLIKTIG UGRAS OG PLANTESKADEGJERARAR

1.6.1

Følgjer du opp opplysningsplikta for meldepliktige skadegjørarar og floghavre, og har du rutinar som sikrar at funn blir melde i tråd med regelverket?

For å oppfylle dette kravet må du følgje opp opplysningsplikta for meldepliktige skadegjørarar og floghavre. Du skal melde frå til kommunen dersom du har kjennskap til eller mistanke om floghavre på eigedomen. Meldinga skal innehalde planteprøve og registreringsskjema som kommunen sender vidare til Kimen Såvarelaboratoriet AS for diagnostisering.

Ved mistanke om andre meldepliktige skadegjørarar skal du melde frå til Mattilsynet gjennom deira skjematjeneste. Aktuelle skadegjørarar er lista i vedlegg 1 og 2 til forskrift om plantehelse.

Meldeplikta gjeld både jord du eig og jord du leiger.

Kravet er forankra i forskrift om plantehelse.

Informasjon:

Døme på meldepliktige skadegjørarar:

- potetkreft
- potetråtenematode
- stengelnermatode
- kvit PCN (potetcystenematode)

§ Krav

Forskrift om plantehelse	Lovkrav
Floghavreforskrift	Lovkrav
Registreringsskjema ved funn av floghavre	Informasjon
Mattilsynets veileder og skjematjeneste	Informasjon

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

1.6.2

Opplyser du den du leiger jord av, eller leiger bort til, dersom du finn meldepliktige skadegjørarar eller floghavre, og har du rutinar som sikrar at dette alltid blir gjort?

For å oppfylle dette kravet må du opplyse samarbeidspartnarar dersom du finn meldepliktige skadegjørarar eller floghavre. Dersom du leiger bort jord, skal du òg informere om tidlegare funn av floghavre. Kva skadegjørarar som er meldepliktige, går fram av vedlegg 1 og 2 til forskrift om plantehelse. Kravet er forankra i forskrift om plantehelse og forskrift om floghavre.

Informasjon:

Ved maskinsamarbeid mellom ei smitta og ei ikkje-smitta driftseining kan påvising av ein meldepliktig skadegjørar føre til at begge får restriksjonar. Dersom du leiger bort jord, er det særleg viktig å informere om tidlegare funn av floghavre, sidan frø kan overleve i opptil ni år i jorda.

§ Krav

Forskrift om plantehelse	Lovkrav
--------------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

1.6.3

Har du rutinar for å halde nede skadegjerarar og hindre at dei spreier seg?

For å oppfylle dette kravet må du:

- Gode rutinar for reingjering av maskiner, lager og utstyr.
- Årleg kontroll på all dyrka jord bortsett frå fleirårig eng.
- Riktig destruering av floghavre
- Holde eit 20 meter breitt belte inntil naboeigedom, veg og opne vassvegar **heilt fritt** for frøbærende floghavreplantar. Tilsvarande plikt gjeld for areal som er utsette for flaum.

Dette i samsvar med forskrift om floghavre.

Informasjon

Det er viktig å jobba for å hindra spreining og redusera mengda av skadegjørere som floghavre. Bruk av same reiskapar på fleire gardar er ei av dei vanlegaste årsakene til at floghavre spreier seg. Vekstskifte og riktig bruk av plantevern kan vera viktige tiltak.

§ Krav

Forskrift om plantehelse	Lovkrav
Forskrift om floghavre	Lovkrav

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

1.6.4

Har du kontrollert om du har hønsehirse, og eventuelt kjøpa henne, og har du rutinar som sikrar at dette blir følgt opp årleg?

For å oppfylle dette kravet må du:

- Sørge for aktiv bekjempelse hvis du oppdager ugraset. Se informasjon og kravliste.

Bekjempelse av hønsehirse omfattes ikke av egen forskrift, men omtales blant annet i forskrift om såvarer og forskrift om regionale miljøprogram.

Informasjon

Hønsehirse (*Echinochloa crus-galli*) er et ugras som sprer seg raskt, og som kan etablere seg i de fleste kulturer. Tidligere fantes hønsehirse bare i kystområdene; men nå finnes den også lenger innover i landet

Slik bekjemper du hønsehirse

Pass på at kulturen har gode vekstbetingelser, det gir vekstene et godt grunnlag for å konkurrere mot hønsehirsens. Det er viktig at bekjempelsen gjøres helt ut i radkulturene. Vi ser ofte god bekjempelse inne i åkeren, mens det fortsatt vokser hønsehirse i kanten.

§ Krav

Forskrift om såvarer	Lovkrav
Informasjon hønsehirse NLR	Informasjon

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

1.7 LAGRING AV DRIFTSMIDDEL, PUNKTUTSLEPP OG AVFALLSHANDTERING

1.7.1 Lagrar du innkjøpt mineralgjødning på ein trygg måte?

For å oppfylle dette kravet må du:

- Lagringsmåte som hindrar at gjødning kan komma på avveggar
- Lagringsmåte som vernar liv, helse, miljø og materielle verdiar mot uhell og ulykker.
- Krava til oppbevaring av mineralgjødning er strenge. Les meir under informasjon.

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Ihht. forskrift om utgangsstoff for eksplosiv § 14.

Informasjon

Ifølgje hovudregelen skal gjødning oppbevarast utilgjengeleg for uvedkomande og vera forsvarleg innelåst eller inngjerda. Viss risikoen tilseier det, kan det òg vera nødvendig med kameraovervaking, vakthald, alarm eller ekstra innbrotssikring. I tillegg skal du ha oversikt over kven som har tilgang til gjødsellageret.

Mogleg unntak for gjødning med 16 til 28 prosent nitrogen

For mange bønder kan det vera vanskeleg å oppfylle dei strenge krava. Du kan derfor få unntak frå hovudregelen dersom det er uforholdsmessig vanskeleg for deg å lagra gjødning slik regelen krev. Føresetnaden er at nitrogendelen i gjødning ikkje overstig 28 prosent.

I så fall skal du oppbevare gjødning på éin av følgjande måtar:

- under dagleg oppsyn på eit område som er skjerma frå offentleg veg, og som ikkje er lett synleg eller tilgjengeleg for uvedkomande
- under jamleg oppsyn avlåst i ein eigna bygning utan tilgang for uvedkomande
- under jamleg oppsyn på eit avlåst område som ikkje er lett tilgjengeleg for uvedkomande
- under jamleg oppsyn i ein annan eigna låsbar innretning som ikkje er lett tilgjengeleg for uvedkomande

Ingen unntak for gjødning som inneheld over 28 prosent nitrogen

For mineralgjødning som inneheld over 28 prosent nitrogen (N) frå ammoniumnitrat (NH_4NO_3) blir gjorde ingen unntak frå hovudregelen.

Kva inneber dagleg tilsyn?

Dagleg tilsyn vil seia at personar som er tilknytte verksemda, oppheld seg i nærleiken av lageret og kvar dag ser at alt er i orden.

Kva inneber «jamleg tilsyn»?

Å ha jamleg oppsyn med gjødsellageret inneber å kontrollera det minst ein gong i veka. Kor hyppig du bør kontrollera lageret, heng saman med kor raskt du kan oppdaga om gjødning er på avveggar.

Du treng ikkje å stå for det jamlege tilsynet sjølv. Det kan òg utførast av andre dersom det er mest formålstenleg. Dokumenter det skriftleg dersom du har ein avtale med nokon som utfører oppsynet for deg.

Kva er «ein eigna bygning»?

Med dette blir meint ein bygning som tek vare på både tryggleik og sikring på ein god nok måte.

Kva er «ein annan eigna låsbar innretning»?

Det kan til dømes vera ein låsbar presenning av robust materiale.

Varsle KRIPOS ved tjuveri eller svinn

Det er viktig at tjuveri eller svinn blir oppdaga så tidleg som mogleg, og at du raskt varslar om slikt til KRIPOS på telefon 23 20 8010 eller tips.kripos.no.

Har du kjøpt gjødsel saman med andre?

Viss de er fleire som kjøper gjødsel saman, må de opplysa til seljaren kven som skal ha tilgang til gjødsla. Viss ikkje de gjer dette, pliktar den som står for innkjøpet, å registrera seg i Direktoratet for samfunnstryggleik og beredskap (DSB) databasen sin over forhandlarar av mineralgjødsel.

§ Krav

Lagring av gjødsel med høyt innhold av ammoniumnitrat - DSB	Informasjon
Forskrift om håndtering av utgangsstoffer for eksplosiver	Lovkrav

1.7.2

Lagrar du fôr i siloanlegg eller som rundballar på ein måte som hindrar avrenning og fare for forureining?

For å oppfylle dette kravet må du ha kjennskap til:

- Silopressaft skal samlast opp, blir lagra og blir brukt slik at ho ikkje skader miljøet – anten du lagrar ho i silo eller i rundballar.
- Rundballar bør helst lagrast på mark der saft som renn av, kan infiltrerast i grunnen, og der avrenninga kan kontrollerast gjennom drenering.
- Rundballar må lagrast i god avstand frå vassdrag
- Ein eigen lagerplass med tett dekke og oppsamling av pressaft kan vera nødvendig dersom lagring direkte på bakken skader miljøet.
- Rundballar må ikkje lagrast på flaumutsette areal.

Ihht Forskrift om gjødselvarer.

Informasjon

Planlegger du å oppgradera siloanlegget eller å byggja nytt?

Landbruks- og matdepartementet har fastsett tekniske retningslinjer for oppsamling og disponering av silopressaft. Desse må du følgja både viss du skal utvida eller utbetra siloanlegget til garden, og viss du skal byggja heilt nytt. Planane må vera godkjende av kommunen før arbeidet kan gjennomførast. I særlege tilfelle kan kommunen gjera unntak frå dei tekniske retningslinjene. Før du tek anlegget i bruk, skal det vera kontrollert og godkjent av kommunen.

§ Krav

Forskrift om gjødselvarer	Lovkrav
---------------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

1.7.3

Har du ein plan for handtering av avfalls for din gård?

For å oppfylle dette kravet, må du ha ein plan som inneheld:

- Korleis ulike typar avfall blir oppbevarte/blir handterte (farleg avfall, produksjonsavfall, inkludert landbruksplast, og organisk avfall).
- Kvar du leverer ulike typar avfall.
- Mal til avfallsplan finst under "kravliste".

Informasjon

Ein avfallshandteringsplan hjelper deg med å halda oversikt over ulike typar avfall frå gardsbruket ditt. Mål med planen er å redusera mengd avfall, og aukar grada av gjenbruk og resirkulering.

Merk at planen òg skal inkludera organisk avfall, og korleis du hindrar avrenning til vatn og skade på ville dyr.

Kva er farleg avfall og kva er produksjonsavfall?

Farleg avfall er avfall som er skadeleg for menneske, dyr og miljø. Alle som oppbevarer, transporterer eller handterer farleg avfall, skal treffa nødvendige tiltak for å unngå skade på menneske, dyr og miljø.

Døme på farleg avfall er:

- restar av plantevernmiddel, eller ikkje godkjende midlar
- oljerestar
- spillolje
- målings- og lakkrestar
- elektrisk og elektronisk avfall
- bly- eller nikkelkadmiumholdige batteri
- ikkje reingjort tomemballasje
-

Døme på produksjonsavfall er:

- landbruksplast (m.a. rundballeplast)
- metall
- papir
- papp
- bildekk og traktordekk
- bygg- og anleggsavfall
- organisk avfall frå gardsdrifta

Korleis behandla farleg avfall

Farlig avfall skal ikkje blandast saman med andre avfall. Ulike typar farleg avfall skal heller ikkje blandast saman dersom det kan skada miljøet eller gjera det vanskeleg å handtera avfallet vidare på ein god måte.

Emballasje som du har reingjort i tråd med rettleiinga på etiketten, kan du levera saman med andre avfall. Restar av biologiske preparat skal destruerast slik det er beskrive på etiketten.

Har du meir enn 1 kilo farleg avfall i året?

I så fall skal du levera det til eit godkjent mottak minst éin gong per år. Enkelte stader kan ein få ein avtale om henting av farleg avfall.

Lever alltid farleg avfall til eit godkjent mottak.

Korleis behandla produksjonsavfall

Det er forbode å brenna produksjonsavfall ope eller i småomnar. Produksjonsavfall skal ikkje verka skjemma eller vera til skade for miljøet.

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Viss du har etterlate, tømt eller oppbevart produksjonsavfall slik at det kan verka skjemma eller vera til skada for miljøet, kan kommunen gi deg pålegg om å fjerna det, rydde det opp innan ein viss frist eller dekke rimelege utgifter til fjerning eller opprydding av avfallet.

Landbruksplast skal leverast til godkjent mottak.

Handterer du organisk avfall slik at det ikkje kan forureina vatn eller skada ville dyr?

Det er ikkje lovleg å deponera organisk avfall frå produksjon (overskot, produksjonsrestar med meir). Kompost- eller lagerplassar for organisk avfall bør skjermast mot overflatevatn og plasserast slik at mogleg sigevann ikkje når vassførekantar. Det er ikkje tillate å samla avfall frå gardsdrifta eller hushaldet i gardsfyllingar. Avfallet vil tiltrekkja seg ville dyr, og kan vera til stor skade for dei.

Komposterer du avfall frå andre hushald eller gardsbruk?

I så fall må du ha løyve frå statsforvaltaren. For å få det må du oppfylla bestemte krav til kompostplassen og komposteringsprosessen. Krava skal sikra at anlegget ikkje fører til hygieniske ulemper eller miljøskade. Kompostplassen må ha støypt botn og i nokre tilfelle òg ein enkel takløsning. I tillegg blir det stilt krav til korleis overflatevatn og sigevann skal handterast.

Produserer du meir enn eitt tonn kompost i året?

Viss du årleg produserer meir enn eitt tonn tørrstoff kompost og denne blir brukt på areal der det blir dyrka vekstar for sal, må du registrera komposten hos Mattilsynet.

Komposterer du slakteriavfall, animalsk industriavfall eller kasserte vareparti?

Då må du få komposteringsanlegget ditt godkjent av Mattilsynet.

Reglar for brenning av avfall

Kommunen kan leggja ned lokalt forbod mot open brenning av halmstubb på jordet og bråtebrenning (treavfall, kvist og gras). På areal der det blir gitt tilskot til endra jordarbeiding, kan det vera eit vilkår at halmen ikkje blir brend om hausten. Det er forbode å brenna oppsamlet halm og fôrrester.

Landbrukskontoret har oversikt over lokale føresegner.

§ Krav

Avfallsplan-Noteringsskjema	Informasjon
Forurensningsloven	Lovkrav
Avfallsforskriften	Lovkrav
Veileder - avfallsdeklarering	Informasjon
Forskrift om plantevernmidler	Lovkrav

1.8 SKADEGJERARAR I HUSDYRRROM, LAGER, SORTERINGS- OG FOREDLINGSROM

1.8.1

Jobbar du systematisk med overvaking og bekjemping av skadedyr som kan gå ut over mattryggleiken?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

For å oppfylle dette kravet må du:

- Driva systematisk førebyggjande arbeid mot skadegjørere
- Dokumentere førekomst av skadedyr som kan påverka tryggleiken til råvarer, eventuelt smitte til dyr.
- Driva skadedyrbekjemping slik at fôrvarer blir produsert, blir omarbeidd, blir pakka, blir lagra og blir transportert under formålstenlege hygieniske forhold.
- Ha ein plan for korleis du raskt og effektivt kan gjera tiltak dersom problema med skadedyr aukar og det er fare for mattryggleik eller spreieing av smittsam sjukdom til dyrehaldet ditt.

Informasjon

Fôrforskriften set krav til at føretak skal, så langt det er mogleg, hinder at dyr og skadedyr forårsakar farleg forureining.

Skadedyr er dyr som kan øydeleggja gjenstandar og næringsmiddel, spreia smitte og dessutan gi fysiske og psykiske plager hos menneske og husdyr. Gnagarar (mus og rotter) og kakerlakkar er døme på vanlege skadedyr i landbruket.

Samla alt i ein eigen perm – eller registrer det online

Opprett ein eigen perm eller lager elektronisk der du dokumenterer kva du gjer for å kjempa mot skadedyr. Dokumentasjonen skal mellom anna innehalda

- eige kursbevis eller kontrakten med skadedyrfirmaet
- rapportar over kontrollbesøk frå skadedyrfirmaet
- Ved eige ansvar for skadedyrbekjemping: Dokumentasjon på regelmessig eigenkontroll av åtestasjonar og dessutan at tiltak er gjennomført ved mykje bespising/aktivitet av skadedyr.
- kart med oversikt over åtestasjonar på garden
- Viss skadedyrfirmaet du bruker, tilbyr ei løysing for å registrera den same dokumentasjonen på nettet, kan du velja det i staden.

Dette bør du gjera for å forhindra og kjempa mot skadedyr

- Sjå alltid etter spor av skadedyr på vernarunder.
- Set opp lysfeller i område der insekt er eit problem.
- Sikre veksthus, lager og pakkeri mot fuglar dersom forureining frå fuglar er eit problem.
- Sørg for at avløp og slukar har gitter for å forhindra at skadedyr kan trenga seg inn.
- Sørg for at det ikkje er gliper mellom karmar og dører, og at alle portar sluttar tett, slik at skadedyr ikkje kan trenga seg inn.
- Viss du har ein avfallskonteinar ståande utandørs, skal han vera låsbar. Sikre området rundt mot skadedyr og hald det reint og fritt for organisk materiale.

Kvifor er dette viktig?

Skadedyr kan føra med seg ei rekkje smittestoff. Dei kan overføra smitte til matvarer og mellom dyrehald. På denne måten utgjer dei både ein fare for mattryggleik og for dyrehelse.

Dersom du får skadedyrproblem som kan gå utover mattryggleiken, og som du ikkje klarer å løysa med ordinære bekjempelsestiltak, skal du registrera og setja i

verk tiltak som raskt og effektivt sikrar mattryggleiken og fjernar andre utfordringar skadedyr medfører.

§ Krav

Næringsmiddelhygieneforskriften	Lovkrav
Forskrift om fôrhygiene	Lovkrav

1.8.2

Dersom du nyttar skadedyrmidlar, kan du dokumentera kva skadedyrmidlar som blir brukte, og der dei er plasserte?

For å oppfylle dette kravet må du:

- Dokumentera kva skadedyrmidlar du bruker
- Dokumentere der dei er plasserte. Dette kan du gjera på eit kart eller ved hjelp av ei enkel skisse.

Informasjon

Brukar du skadedyrmidlar merka med «berre for godkjende skadedyrbekjempere og andre personar med særskild autorisasjon" krev det at du har eige tilleggsbevis for gnagarmidlar.

Brukar du godkjent skadedyrfirma skal desse levera oversikt over midlar og plassering av desse.

§ Krav

Forskrift om skadedyrbekjempelse	Lovkrav
Informasjon fra Mattilsynet	Informasjon

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

1.9 EIT KLIMAVENNLEG LANDBRUK

1.9.1

Har du ein plan for vedlikehald og fornying av hydrotekniske anlegg?

For å oppfylle dette kravet må du:

- Ha reflektert og vurdert rundt vedlikehald og fornying av grøfteamlegg.
- For å få tilskot til grøfing må du levera ein godkjend grøfteplan. Planen skal innehalda kart, analysar av nedslagsfeltet det hydrotekniske anlegget skal betena og skildring av den miljømessige effekten av tiltaka.

Informasjon

- Godt grøfta jord legg grunnlaget for høgare avlingar med betre kvalitet, og gir lågare klimagassutslepp. Gode grøftar er eit viktig tiltak innanfor integrert plantevern.

Forskjellen på god og dårleg drenert jord kan redusera utsleppa av lystgass med 0,35 kg CO₂-ekvivalentar per kg korn, medan det på eng kan redusera utsleppa med 0,5 kg CO₂-ekvivalentar per kg grasstørrstoff (Klimakur, 2020).

§ Krav

Informasjon fra Nibio om grøfing	Informasjon
Forskrift om tilskudd til drenering av jordbruksjord	Lovkrav

1.9.2

Følgjer du lokale/regionale føresegner om jordarbeiding eller andre miljøkrav?

For å oppfylle dette kravet må du:

- Følgja lokale føresegner gitt av statsforvaltar knytt til jordarbeiding eller andre tiltak.
- Det lokale landbrukskontoret ditt har oversikt over kva krav som gjeld for eigedommen din.

Ihht Jordlova.

Informasjon

Dersom jorda på ein landbrukseigedom som du disponerer, ligg i eit område med erosjonsfare og innanfor nedbørsfeltet til eit sårbar vassdrag eller kystområde, kan statsforvaltaren bestemma at du må følgja bestemte jordarbeidingsrutiner eller gjennomføra liknande tiltak.

Eit døme er å etablere grasdekte vassvegar eller vegetasjonssoner. Eit anna er 40/60 regelen i Viken som omfattar pløying. Statsforvaltaren kan fastsetja tiltaka i forskrift eller som enkeltvedtak.

§ Krav

Jordlova	Lovkrav
----------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

1.9.3 Dersom kommunen har gjeve særskilde miljøføresegner som har noko å seie for drifta, følgjer du dei?

For å oppfylle dette kravet må du:

- Halda deg oppdatert på lokale føresegner
- Følgje dei aktuelle føresegnene for garden din.

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Informasjon

I område med spesielle miljøproblem, til dømes at drikkevasskjelder er forureina eller står i fare for å bli det, kan kommunen fastsetja lokale føresegner. Spør kommunen viss du lurar på om det finst lokale miljøreglar knytt til jordbruksdrift.

Døme på lokale føresegner er

- kommunal forskrift om forbod mot bakkeplanering
- kommunal forskrift om avgrensing av spredeperiode for husdyrgjødsel
- kommunal forskrift om forbod mot open brenning og brenning av avfall i småomnar

§ Krav

Forskrift om organisk gjødsel	Lovkrav
-------------------------------	---------

1.9.4

Har du gjort deg kjend med kjelder til klimagassutslepp og aktuelle tiltak for garden din? Sjå rettleiar for døme.

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

For å oppfylle dette kravet må du:

- Gjera deg kjend med kjelder til klimagassutslepp på garden din.
- Vurdera tiltak som kan redusera det totale klimaavtrykket til verksemda di.
- Vurdera å ta i bruk klimakalkulator og/eller klimarådgiving frå NLR, Tine, eller andre rådgivingsapparat.

Informasjon

De største kjeldene til klimagassutslepp frå landbruket er:

- Dårlig drenert jord
- Metanutslipp frå drøvtyggjarar
- Spredning av mineral- og husdyrgjødsel
- Forbrenning av fossil olje og gass til oppvarming
- Bruk av diesel

I tråd med Landbrukets Klimaplan spelar kvar enkelt bonde ei nøkkelrolle for å oppnå lågare utslepp frå landbrukssektoren. Satsingsområda er:

- Klimakalkulator og klimarådgiving
- Avl og friskare husdyr
- Klimavennlig fôring
- Ny climateknologi
- Fossilfri maskinpark
- Fossilfri oppvarming
- Husdyrgjødsel i biogassanlegg
- Jorda som karbonlager og arealbruk
- Biokol og fangvekster

Kvar enkelt kjenner garden og produksjonen sin best, og kan sjølv vurdera tiltak for å betra agronomi og redusera klimautslepp. Sjå "kravliste" for meir informasjon om utslepp og tiltak.

§ Krav

Klimarådgivning NLR	Informasjon
Landbrukets Klimaplan	Informasjon
Klimaselskapet	Informasjon
Klimatiltak i landbruket	Informasjon

1.10 KULTURMINNE, KULTURLANDSKAP OG BIOLOGISK MANGFALD - REGIONALE OG LOKALE MILJØFØRESEGNER

1.10.1 Har du merkt av kulturminne og andre verdifulle kulturlandskapselement på skiftekartet for garden?

For å oppfylle dette kravet må du:

- Merke og beskriva aktuelle kulturminne på kart.

Informasjon

På NIBIOs gardskart finst oversikt over ulike biotopar, rødlistede artar og naturvernområde på garden. Dette finn du på denne måten:
www.gardskart.nibio.no --> Andre kartlag --> Kulturminner

Du kan òg merka av i fysiske og/eller andre digitale kart, eller i system som CropPlan.

Snakk gjerne med det lokale landbrukskontoret ditt om viktige kulturminne på eigedommen eller eigedommane din du disponerer.

§ Krav

Kulturminneloven	Lovkrav
Gårdskart NIBIO	Informasjon

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

1.10.2

Har du tilstrekkeleg vegetasjonssone mot vassdrag med årssikker vassføring på minimum 2 meter, som du ikkje jordarbeidar?

For å oppfylle dette kravet må du:

- sette igjen ei vegetasjonssone på minst 2 meter mot vassdrag med ein årssikker vassføring, målt horisontalt ved normal vassføring.
- Denne vegetasjonssona kan ikkje jordarbeids.
- Kravet gjeld ikkje mot kanalar som blir brukte på profilerte areal; dei blir då rekna som ein del av profileringa.

Informasjon

I forskrift om produksjonstilskot § 4 fjerde ledd står det:

Tilskotet skal avkortast dersom jordbruksarealet ikkje har vegetasjonssone på minst to meter mot vassdrag med årssikker vassføring, målt horisontalt frå normalvasstanden til vassdraget. Vegetasjonssona kan ikkje jordarbeids.

I vassressurslova er **årssikker vassføring** definert som: "vassføring som ved middeltemperatur over frysepunktet ikkje tørkar ut av naturlege årsaker oftare enn kvart tiande år i gjennomsnitt"

§ Krav

Forskrift om produksjonstilskudd	Lovkrav
----------------------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

1.10.3

Har du rutinar som sikrar at tiltak som kan påverke kulturminne, kulturlandskap eller biologisk mangfald alltid blir gjennomførte i dialog med kommunen?

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

For å oppfylle dette kravet må du ha rutinar som sikrar at tiltak som kan påverke kulturminne, kulturlandskap eller biologisk mangfald blir gjennomførte i dialog med kommunen. Ta kontakt med det lokale landbrukskontoret dersom du er usikker på om eit tiltak krev avklaring.

Informasjon

Døme på tiltak som skal avklarast med kommunen:

- planering av jordbruksareal
- nydyrking
- bygging eller ombygging av landbruksveg
- sprøyting av kantvegetasjon eller åkerholmar utanfor ein godkjend skjøtselsplan
- fjerning av åkerholmar, steingardar eller rydningsrøyser
- oppdyrking eller fjerning av ferdsselsårer
- lukking av vassdrag eller kanalisering
- lukking av opne grøfter
- oppdyrking av skogbryn, kantsoner eller andre restareal mot innmark

Planering, nydyrking og vegbygging:

Slike tiltak krev ein plan som er godkjend av kommunen før arbeidet kan starte. Ein forenkla søknad med kart skal sendast inn på førehand.

Plantevernmidler:

Plantevernmidler skal ikkje brukast i kantsoner eller åkerholmar med mindre det inngår i ein godkjend skjøtselsplan. Dette krev førehandsløyve frå kommunen. Plantevernmidler skal brukast slik at dei ikkje når grunnvatn eller vassdrag.

Føremål:

Regelverket for planering, nydyrking og landbruksvegar skal sikre gode agronomiske løysingar samstundes som viktige miljøverdier — biologisk mangfald, kulturminne, friluftsliv og landskapsbilete — blir tekne vare på.

§ Krav

Forurensningsforskriften	Lovkrav
Forskrift om plantevernmidler	Lovkrav
Forskrift om planlegging og godkjenning av landbruksveier	Lovkrav
Jordlova	Lovkrav

1.10.4 Dersom det finst freda kulturminne på garden, tek du vare på dei med ei tilhøyrande sikringssone?

For å oppfylle dette kravet må du:

- Innhenta nødvendig løyve viss du skal setja i verk tiltak som kan skada eller øydeleggja freda kulturminne.
- Fysisk freda kulturminne skal ha sikringssone på 5 meter for inngrep.
- Freda bygningar blir haldne ved like på ein forsvarleg måte.

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Informasjon

Ikkje gjer noko utan løyve

Du må ikkje setja i gang tiltak som kan skada eller øydeleggja freda kulturminne, utan å ha innhenta løyve på førehand. Det er ikkje tillate å grava ut, flytta, forandra, dekkja til, skjula eller på annan måte skjemma freda kulturminne.

Same bruk som tidlegare er tillate

Marka over eit freda kulturminne kan framleis brukast til beite eller innmark dersom han har vore brukt til dette tidlegare, og dersom kulturminnestyremaktene(1) ikkje bestemmer noko anna. Du kan pløya og omarbeida jorda til same djupne som tidlegare.

Minst 5 meter sikringssone

Alle fysiske freda kulturminne skal vera omgitt av ei sikringssone for vern mot inngrep. Sikringssona skal vera minst 5 meter brei rekna frå kulturminnets synlege eller kjende ytterkant.

Freda bygningar

Å ta vare på freda bygningar inneber å ta vare på dei og halda ved like dei på ein forsvarleg måte.

(1) Regional kulturminneforvaltning, dvs. kulturminneforvaltninga i fylkeskommunen og Sametingets miljø- og kulturvernsavdeling.

§ Krav

Kulturminneloven	Lovkrav
------------------	---------

1.11 SMITTEFØREBYGGING VED KJØP AV BRUKT UTSTYR FRÅ UTLANDET

1.11.1

Har du rutinar som sikrar at brukt utstyr kjøpt frå utlandet er reingjort og desinfisert før forsendelse til Noreg, og at dette blir dokumentert?

For å oppfylle dette kravet må du ha rutinar som sikrar at brukt utstyr kjøpt frå utlandet blir reingjort og eventuelt desinfisert både før forsendelse til Noreg og etter ankomst, og at all reingjering og desinfeksjon blir dokumentert med godkjende metodar og middel. Utstyret skal deretter stå tørt i minst 14 dagar før det blir teke i bruk.

Kvifor er dette viktig?

Brukt utstyr som har vore i kontakt med jord, dyr eller husdyrgjødsel i andre land kan spreie alvorlege dyresjukdomar og planteskadegjørarar, som afrikansk svinepest, munn- og klauvsjuka, potetcystenematode og blåtung. Dette gjeld mellom anna jordarbeidings- og hausteutstyr, innreiing, golv, mjølkeutstyr, føringsutstyr og gjødselhandteringsutstyr.

Krav til rutinar og dokumentasjon

Rutinane dine må sikre at:

- brukt utstyr kjøpt frå utlandet er reingjort og eventuelt desinfisert før forsendelse, og at dette blir dokumentert
- du gjentek vask og eventuell desinfeksjon etter mottak i Noreg
- utstyret står tørt i minst 14 dagar etter vask før bruk
- all vask og desinfeksjon er utført med anerkjende metodar og godkjende desinfeksjonsmiddel
- dokumentasjon/sunnheitssertifikat følgjer med leveransen

Desse rutinane reduserer risikoen for spreieing av sjukdomar og skadegjørarar ved import av brukt utstyr.

§ Krav

Forskrift om forbud mot innførsel av dyr og smitteførende gjenstander	Lovkrav
---	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

